

KONKURENCES PADOME

Blaumaņa ielā 5a, Rīgā, LV-1011 ♦ Tālrunis 7282865 ♦ Fakss 7242141

Publiskojamā versija

L Ē M U M S Rīgā

Nr.E02-3

(Prot. Nr.2, 3.§)

2004. gada 9. janvārī

Par pārkāpuma konstatēšanu, tiesiskā pienākuma un naudas soda uzlikšanu

Lieta Nr. 122/03/05/03

Par SIA „Beta Com” 12.03.2003. iesniegumu

Konkurences padome 12.03.2003. saņēma SIA „Beta Com” (turpmāk – BC) iesniegumu Nr.11/2003 par iespējamo Konkurences likuma pārkāpumu – dominējošā stāvokļa ļaunprātīgu izmantošanu SIA „Lattelekom SIA” (turpmāk – Lattelekom) darbībā, sniedzot komplekso pakalpojumu „Komforta ISDN” (turpmāk – K-ISDN), kura pamatā ir apvienota ISDN telefona līniju pieslēguma abonēšana un ciparu biroja telefonu minicentrāles (turpmāk – BTMC) noma. Pakalpojuma ietvaros no klienta tiek prasīta vienota K-ISDN abonēšanas maksa, kurai tiek piemērota atlaide. Atlaides lielums abonēšanas maksai atkarīgs no sarunu apjoma publiskajā fiksētajā telekomunikāciju tīklā.

BC uzskata, ka Lattelekom, izmantojot savu dominējošo stāvokli fiksēto telekomunikāciju pakalpojumu tirgū – ISDN telefona līniju pieslēguma pakalpojumu tirgū, - deformē BTMC uzstādīšanas un apkalpošanas tirgu, jo BC nav iespējas piemērot klientiem tādas pašas atlaides. Bez tam Lattelekom minētā pakalpojuma ietvaros piedāvā saviem klientiem bezmaksas numurus no Latvijas Valsts telekomunikāciju numerācijas plāna.

BC iesniegumā norāda, ka Lattelekom pakalpojuma K-ISDN ietvaros par papildu samaksu klientiem piedāvā „Alcatel” ciparu telefonu aparātus. Iesniedzējs uzskata, ka Lattelekom ir noteicis nepamatoti zemu ciparu telefonu aparātu pārdošanas cenu. BC uzskata, ka Lattelekom noteiktās

„Alcatel” ciparu telefonu aparātu pārdošanas cenas ir zemākas nekā „Alcatel” noteiktās iepirkumu cenas, secinot, ka Lattelekom piedāvātās cenas ir zem pašizmaksas.

BC iesniegumā lūdz Konkurences padomi izvērtēt Lattelekom darbības atbilstību Konkurences likuma normām, īpaši likuma 13. pantā noteiktajām normām.

Pamatojoties uz Ministru kabineta noteikumu Nr.154 „Administratīvo aktu procesa noteikumi” 59. punktu, Konkurences padome 16.04.2003. pieņēma lēmumu pagarināt lietas izskatīšanas termiņu līdz sešiem mēnešiem.

Lietas apstākļu izvērtēšanas gaitā tika iegūta papildu informācija no LR Uzņēmumu reģistra, BC, Lattelekom, SIA „Lattelekom Sakaru Sistēmas” (turpmāk – LSS), kā arī veikta vairāku tādu uzņēmumu aptauja, kas sniedz BTMC uzstādīšanas un apkalpošanas pakalpojumus. Ņemot vērā lielo analizējamās un izvērtējamās informācijas apjomu un pamatojoties uz Ministru kabineta 29.04.2003. noteikumu Nr. 224 „Konkurences padomes lēmumu pieņemšanas kārtība” 20. punktu, Konkurences padome 20.08.2003. pieņēma lēmumu Nr. 34 pagarināt lēmuma pieņemšanas termiņu lietā līdz 2003. gada 11. novembrim. Lai nodrošinātu Lattelekom iespēju iepazīties ar Konkurences padomes iegūtajiem pierādījumiem lietā un secinājumiem, kā arī izteikt savu viedokli par to, pamatojoties uz Ministru kabineta 29.04.2003. noteikumu Nr. 224 „Konkurences padomes lēmumu pieņemšanas kārtība” 20. punktu, Konkurences padome 05.11.2003. pieņēma lēmumu Nr. 52 pagarināt lēmuma pieņemšanas termiņu lietā līdz 2004. gada 11. janvārim.

Izvērtējot tās rīcībā esošo informāciju un ar lietu saistītos apstākļus, Konkurences padome

konstatēja:

1. Lattelekom ir Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistrā reģistrēta sabiedrība ar ierobežotu atbildību, kuras kapitāla daļu īpašnieki ir Latvijas valsts Satiksmes ministrijas personā (51%) un starptautisks koncerns TeliaSonera (49%). Lattelekom uzņēmējdarbību veic telekomunikāciju pakalpojumu jomā. Saskaņā ar likuma „Par telekomunikācijām” Pārejas noteikumu 2. punktu Lattelekom līdz 2003. gada 1. janvārim bija ekskluzīvas tiesības pārvaldīt, attīstīt un ekspluatēt publisko fiksēto telekomunikāciju tīklu Latvijas Republikā, nodrošināt vietējos, iekšzemes un starptautiskos fiksētos balss telefonijas pakalpojumus publiskajā fiksētajā telekomunikāciju tīklā, kā arī nomāto līniju un publisko taksofonu pakalpojumus Latvijas

Republikā. Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisija (turpmāk – SPRK) 2002. gada 28. decembrī Lattelekom izsniegusi publiskā fiksētā telekomunikāciju tīkla operatora individuālo licenci Nr. T10035 visu regulējamo telekomunikāciju pakalpojumu sniegšanai fiksētajā telekomunikāciju tīklā.

3. Saskaņā ar Konkurences likuma 1. panta 5. punktu konkrētās preces (pakalpojumu) tirgus ir noteiktas preces (pakalpojuma) tirgus, kurā ietverts arī to preču kopums, kuras var aizstāt šo noteikto precī konkrētajā ģeogrāfiskajā tirgū, ņemot vērā pieprasījuma un piedāvājuma aizstājamības faktoru, preču (pakalpojumu) pazīmes un lietošanas īpašības.

Komplekso pakalpojumu K-ISDN Lattelekom klientiem sāka piedāvāt 27.11.2002. saskaņā ar galvenā izpilddirektora 25.11.2002. rīkojumu Nr.02-2/108 (Lattelekom 19.05.2003. vēstule Nr. 16-2/05-211). Minētais pakalpojums ietver vairākus pakalpojumus, kurus Lattelekom sniedz vai varētu sniegt arī atsevišķi:

- ISDN 2 līniju pieslēgumu abonēšanas pakalpojums,
- BTMC nomas pakalpojums,
- publiskā telekomunikāciju tīkla numuru izmantošanas tiesību piešķiršanas pakalpojums no Nacionālā numerācijas plāna,
- vietējie, iekšzemes un starptautiskie balss telefonijas pakalpojumi publiskajā fiksētajā telekomunikāciju tīklā.

3.1. Likuma "Par telekomunikācijām" 1.panta 2.punktā ir definēts balss telefonijas pakalpojums, t.i. — publiski pieejams telekomunikāciju pakalpojums, kas komerciālos nolūkos nodrošina runas signālu pārraidi starp publiskajam telekomunikāciju tīklam vai publisko telekomunikāciju tīklu noteiktiem pieslēgumu punktiem pieslēgtām telekomunikāciju gala iekārtām reālā laika mērogā.

Balss telefonijas pakalpojums publiskajā fiksētajā telekomunikāciju tīklā Latvijas Republikā ir regulējams sabiedriskais pakalpojums. Regulēšanas funkcijas veic SPRK. Saskaņā ar SPRK sniegto informāciju (28.11.2003. Nr. 1-2.74/3647) pašlaik licences balss telefonijas pakalpojumu sniegšanai publiskajā fiksētajā telekomunikāciju tīklā (ieskaitot IP pakalpojumus) ir saņēmušas vairāk kā 70 uzņēmēj sabiedrības. No tām balss telefonijas pakalpojumus reāli uzsākušas sniegt vismaz 12. Pēc neto apgrozījuma, kas sasniegts, sniedzot pakalpojumu 2003. gada 1. pusgadā, Lattelekom tirgus daļa pārsniedz 90%, kas nepārprotami norāda uz Lattelekom dominējošo stāvokli balss telefonijas pakalpojumu tirgū publiskajā fiksētajā telekomunikāciju tīklā.

Piedāvāt vietējās, iekšzemes un starptautiskās balss telefonijas pakalpojumu visā Latvijas teritorijā publiskā fiksētā telekomunikāciju tīkla

operatoriem ir iespējams tikai pēc starpsavienojumu līgumu noslēgšanas ar Lattelekom, lai šā operatora abonenti varētu sazināties ar Lattelekom abonentus un otrādi. Saskaņā ar SPRK datiem uz 2003. gada 1. novembri starpsavienojuma līgumus ar Lattelekom ir noslēguši šādi jaunie operatori ar tiesībām sniegt balss telefonijas pakalpojumus publiskajā fiksētajā telekomunikāciju tīklā:

- 1) a/s "Telekom Baltija" - līgums ar Lattelekom noslēgts 14.07.2003.;
- 2) SIA "CSC Telekom" - līgums ar Lattelekom noslēgts 28.07.2003.;
- 3) SIA "Telekomunikāciju grupa" - līgums ar Lattelekom noslēgts 23.09.2003.;
- 4) SIA „Lattelenet” – līgums ar Lattelekom noslēgts 22.10.2003.

Neviens no šiem operatoriem vēl līdz šim nesniedz minēto pakalpojumu visā Latvijas teritorijā, tādēļ Lattelekom joprojām saglabā savu dominējošo stāvokli balss telefonijas pakalpojumu konkrētajā tirgū publiskajā fiksētajā telekomunikāciju tīklā Latvijas teritorijā pretēji Lattelekom pilnvaroto pārstāvju viedoklim (Zvērināta advokāta Andra Grūtupa biroja 16.10.2003. vēstule Nr. 03/14).

3.2. Lattelekom piedāvā vairākus ISDN pakalpojumu risinājumus, piemērojot dažādas papildpakalpojumu iespējas:

- ISDN 2,
- ISDN 2+,
- ISDN 2+Dati,
- ISDN 30.

Kompleksais pakalpojums K-ISDN ietver ISDN 2 līniju pieslēguma abonēšanas pakalpojumu.

ISDN (*Integrated Services Digital Network*) līnijas pieslēguma abonēšanas pakalpojums dod iespēju pārraidīt analogos datus un balsi, kā arī digitālos datus vienā tīklā pa parastajiem vara telefonvadiem vai arī citu fizisko vidi. ISDN2 ir pakalpojums, kas abonentam nodrošina divus 64 Kbit/s datu kanālus un vienu 16 Kbit/s kontroles/datu kanālu, kas tiek darbināti caur parastajiem telefona vadiem. ISDN2 abonents var, piemēram, vienlaicīgi izmantot divus telefonus ar atšķirīgiem numuriem vai telefonu un faksa aparātu. Pastāv iespēja vienu ISDN2 kanālu izmantot interneta pakalpojuma saņemšanai un otru kanālu vienlaicīgi izmantot telefona vai faksimila sakariem. Šādas iespējas nav balss telefonijas pakalpojuma abonentiem publiskajā fiksētajā telekomunikāciju tīklā.

Savukārt pretēja – balss telefonijas pakalpojuma aizvietošana ar ISDN 2 pakalpojumu - saistīta ar ievērojamu abonēšanas maksas pieaugumu - par 40%, jo fiksēto balss telefonijas pakalpojuma abonēšanas maksa juridiskām personām ir Ls 6 bez PVN, savukārt ISDN2 abonēšanas maksa juridiskām personām – Ls 10 bez PVN.

Ņemot vērā Konkurences likuma 1. panta 5. punktu, Konkurences padome secina, ka pretēji Lattelekom pilnvaroto pārstāvju viedoklim (Zvērināta advokāta Andra Grūtupa biroja 16.10.2003. vēstule Nr. 03/14) ISDN2 pakalpojums nav aizvietojams ar balss telefonijas pakalpojumu fiksētajā telekomunikāciju tīklā (un otrādi), jo atšķiras abu pakalpojumu lietošanas īpašības (funkcionālās iespējas), kā arī šo pakalpojumu nodrošināšanā izmantojamās tehnoloģijas. Konkurences padome uzskata, ka ISDN līnijas pieslēguma abonēšanas pakalpojums ir atsevišķs konkrētās preces tirgus Konkurences likuma izpratnē. Lattelekom ir vienīgā uzņēmēj sabiedrība, kas Latvijā sniedz šādu pakalpojumu, tādēļ Konkurences padome secina, ka Lattelekom atrodas dominējošā stāvoklī ISDN līnijas pieslēguma abonēšanas pakalpojumu tirgū Latvijas teritorijā. Šis pakalpojums nav regulējams sabiedrisko pakalpojumu veids, tādēļ uzņēmums, kas sniedz šo pakalpojumu, abonēšanas maksu ir tiesīgs noteikt patstāvīgi.

3.3. Lattelekom sniedz BTMC nomas pakalpojumus kompleksā pakalpojuma K-ISDN ietvaros. BTMC nomas pakalpojumu var sniegt arī citas uzņēmēj sabiedrības, kas pašlaik sniedz šo centrālu pārdošanas, uzstādīšanas un apkopes pakalpojumus. Šādu konkrētu vēlēšanos darboties BTMC nomas pakalpojumu tirgū izsaka iesniedzējs un uz šādu iespēju norāda arī vairāki Konkurences padomes aptaujātie uzņēmumi (**). BTMC nomas pakalpojumu iespējams sniegt neatkarīgi no tā, vai pakalpojuma sniedzējs nodrošina ISDN līnijas pieslēgumu pats vai ar cita telekomunikāciju uzņēmuma starpniecību. Tādēļ BTMC nomas pakalpojumu tirgus uzskatāms par atsevišķu konkrētās preces tirgu.

Konkurences padome piekrīt Lattelekom pilnvaroto pārstāvju viedoklim (Zvērināta advokāta Andra Grūtupa biroja 16.10.2003. vēstule Nr. 03/14), ka BTMC realizācijas tirgus uzskatāms par atšķirīgu no BTMC nomas tirgus, jo pirmajā gadījumā centrāle nonāk klienta īpašumā, bet otrajā gadījumā centrāle paliek pakalpojuma sniedzēja īpašums. BTMC realizācijas pakalpojumu sniedzēji atzīmē klientu pieaugošu vēlmi izmantot BTMC nomas pakalpojumus, tādēļ tie vēlas ienākt šajā tirgū, kurā pagaidām darbojas Lattelekom.

4. Pamatojoties uz Lattelekom 19.12.2002. rīkojuma Nr.02-2/117 2.2. punktu, kompleksā pakalpojuma K-ISDN ietvaros tiek piedāvātas atlaides, t.i., ja telefonsarunu apjoms publiskajā fiksētajā telekomunikāciju tīklā sasniedz noteiktu sliekšni, tiek piemērota BTMC abonēšanas maksas atlaide latos. Lattelekom 19.05.2003. vēstules Nr.16-2/05-211 pielikumā Nr.9 sniedza kompleksā pakalpojuma K-ISDN ekonomisko pamatojumu. Minētās informācijas analīze ļauj secināt, ka Lattelekom, gūstot ienākumus no publisko fiksēto balss telefonijas pakalpojumiem, iespējams, subsidē

pakalpojuma K-ISDN sniegšanu, jo pie zināmiem nosacījumiem (**)
 pakalpojuma K-ISDN abonēšanas maksa kļūst mazāka nekā minētā
 pakalpojuma izmaksas mēnesī.

Citām uzņēmēj sabiedrībām, kas vēlas ienākt BTMC nomas
 pakalpojumu tirgū, bet nav balss telefonijas pakalpojumu publiskajā fiksētajā
 telekomunikāciju tīklā un ISDN līniju pieslēguma abonēšanas pakalpojumu
 sniedzējas, nav iespēju piedāvāt klientiem atlaides, lai varētu sekmīgi
 konkurēt ar Lattelekom, tādējādi tiek radīti nevienlīdzīgi konkurences
 apstākļi. Lattelekom, apvienojot vienā pakalpojumu paketē trīs
 pakalpojumus, no kuriem divus tas sniedz kā dominējošs uzņēmums, un
 piemērojot atlaides, ko citi potenciālie tirgus dalībnieki nespēj piedāvāt,
 faktiski noslēdz BTMC nomas pakalpojumu tirgu, neļaujot tajā ienākt
 jauniem tirgus dalībniekiem. Klientiem šāds Lattelekom piedāvājums ir
 izdevīgs un tādējādi Lattelekom saglabā esošos un piesaista jaunus klientus.
 Šādas Lattelekom darbības pašreizējās sekas ir tirgus noslēgšana, kas negatīvi
 ietekmē konkurenci tirgū, un kā sekas nākotnē ir iespējama cenu celšanās
 klientiem. Ņemot vērā minēto, Konkurences padome secina, ka Lattelekom
 ļaunprātīgi izmanto savu dominējošo stāvokli balss telefonijas pakalpojumu
 publiskajā fiksētajā telekomunikāciju tīklā un ISDN līniju pieslēguma
 abonēšanas pakalpojumu tirgū, kavējot konkurenci BTMC nomas
 pakalpojumu tirgū, un tādējādi izdara Konkurences likuma 13. panta
 ģenerālklausulā noteiktā aizlieguma pārkāpumu.

5. Realizējot gala patērētājiem ar BTMC savienojamos ciparu telefonu
 aparātus (pakalpojuma K-ISDN ietvaros vai autonomi), konkrētais tirgus,
 kurā darbojas Lattelekom, ir ar BTMC savienojamo ciparu telefona aparātu
 tirgus.

Ar BTMC savienojamos ciparu telefonu aparātus Lattelekom iepērk
 no sava meitas uzņēmuma - LSS, kas savukārt tos iegādājas no SIA
 „Siemens” un SIA „Adventus Solutions”. Lattelekom 19.05.2003. vēstules
 Nr.16-2/05-211 pielikumā Nr.3 norāda iepirkuma cenas no LSS (iepirkuma
 un realizācijas cenu salīdzinājums tabulā).

	LSS iepērk no Adventus Solutions. Pavadzīmes Nr.: 1) 723294 (01.2003.) 2) 723323 (05.02.03) 3) 723438 (07.05.03) 4) 089460 (19.05.03)	Lattelekom iepērk no LSS (31.10.2002. pasūtījuma vēstule Nr. 4500102313)	Lattelekom Komforta ISDN piedāvājums (pirms 31.03.2003. rīkojuma Nr.02- 2/42).	Lattelekom Komforta ISDN piedāvājums (pēc 31.03.2003. rīkojuma Nr.02- 2/42) spēkā stāšanās.	BC iepērk no Adventus Solutions. (28.03.2003. Nr.157 saņemtie informatīvie materiāli no BC)	BC noteiktas pārdošanas cenas. (28.03.2003. Nr.157 saņemtie Alcatel 4200D BTMc izcenojumi no BC)
Telefonu aparāti	iepērk	iepērk	pārdod	Pārdod	iepērk	Pārdod
Alcatel	2) (**)	25,85	25,85	28,81	26,85	36,28

First Alcatel Easy	1) (**) 2) (**) 3) (**)	44,00	44,00	49,15	42,96	60,75
Alcatel Premium	1) (**) 2) (**) 3) (**)	84,00	84,00	93,22	85,91	121,50
Alcatel Advanced	1) (**) 2) (**) 3) (**) 4) (**)	111,32	111,32	124,58	116,34	164,53

Tikšanās laikā (23.04.2003. sarunu protokols) Lattelekom pārstāvji paskaidroja, ka pakalpojuma K-ISDN ietvaros dotās ciparu telefonu aparātu cenas ir spēkā tikai konkrētā pakalpojuma ietvaros un pastāv iespēja, ka, neizvēloties Lattelekom pakalpojumu, telefona aparātus par pakalpojuma ietvaros norādīto cenu iegādāties nevarēs. Gadījumā, ja klients BTMC nomā no citas uzņēmējdarbības, nevis Lattelekom, „klientiem (..) ir iespēja izvēlēties un iegādāties tālruņa aparātus, kas ietilpst Lattelekom piedāvātajā tālruņa aparātu sortimentā arī cita pakalpojuma ietvaros (..)”. Ja K-ISDN pakalpojuma ietvaros Lattelekom cenas piedāvātajiem ar BTMC savienojamiem ciparu telefonu aparātiem ir zemākas nekā pērkot šos telefona aparātus atsevišķi no minētā pakalpojuma, tad K-ISDN pakalpojumam tiek piesaistīts ar BTMC savienojamo ciparu telefonu aparātu tirgus.

6. No tabulas datiem redzams, ka Lattelekom pakalpojuma K-ISDN ietvaros izmantojamo ciparu telefonu aparātu pārdošanas cena ir nedaudz augstāka par cenu, par kādu minētie aparāti tiek iepirkti no SIA „Adventus Solutions”. Lattelekom noteiktā ciparu telefonu aparātu pārdošanas cena atsevišķos gadījumos ir zemāka (sk. tabulā „Alcatel First”, „Alcatel Premium” un „Alcatel Advanced” pirms 31.03.2003. rīkojuma Nr.02-2/42 spēkā stāšanās) nekā BC iepirkuma cena no SIA „Adventus Solutions”. Lattelekom iepirkumu cenas caur LSS ir vienādas vai mazākas par noteiktajām realizācijas cenām un vidējā iepirkuma cena ir mazāka par realizācijas cenu, tādējādi Konkurences padome secina, ka šāda Lattelekom darbība nav vērtējama kā Konkurences likuma pārkāpums, jo klasiskajā konkurences teorijā par dominējošā stāvokļa ļaunprātīgu izmantošanu tiek uzskatīta preces realizācija zem vidējām mainīgām izmaksām. Ja minētie ciparu telefonu aparāti tiek tirgoti virs vidējām mainīgām izmaksām, bet nepārsniedzot vidējās kopējās izmaksas, tad Konkurences padomes rīcībā nav pierādījumu, ka tas tiek darīts, lai izslēgtu konkurentus no ar BTMC savienojamo ciparu telefona aparātu tirgus.

7. Lattelekom 19.05.2003. vēstules Nr.16-2/05-211 pielikumā Nr.9 norādīts, ka pakalpojuma K-ISDN ietvaros tiek piemērota (**) atlaide trīs

ISDN 2 līniju abonēšanas maksai. Kā pamatojumu šādas atlaides piemērošanai Lattelekom 30.05.2003. vēstulē Nr.16-2/06-248 norāda citu valstu pieredzi, proti, apvienojot pakalpojumus tiek piemērota atlaide 5-15% apmērā atsevišķām tā komponentēm, kā arī 01.11.2001. likuma „Par telekomunikācijām” 31. pantu, ka „telekomunikāciju uzņēmumiem ir tiesības ieviest telekomunikāciju pakalpojumu tarifu plānus un noteikt telekomunikāciju pakalpojumu tarifu atlaides”. Ņemot vērā iepriekš minēto un to, ka Lattelekom izdotajos rīkojumos „Par pakalpojuma „Komforts ISDN” tarifiem” (rīkojumi Nr.02-2/108, Nr.02-2/117, Nr. 02-2/42 un Nr.02-2/51) nav noteikta šāda (***) atlaide trīs ISDN2 līniju abonēšanas maksai pakalpojuma K-ISDN ietvaros, Lattelekom 30.06.2003. vēstulē Nr.16-2/06-309 norāda, ka visiem abonentiem pakalpojuma K-ISDN abonēšanas maksa ir Ls 80 (9-16 darbavietām) un Ls 93,22 (17-24 darbavietām). Tā nevienam klientam netiek noteikta lielāka vai mazāka, izņemot gadījumus, kad tiek piemērota atlaide abonēšanas maksai atkarībā no sarunu apjoma publiskajā fiksētajā telekomunikāciju tīklā. Lattelekom minētajā vēstulē norāda, ka „iegādājoties vai īrējot BTMC no kāda cita uzņēmuma, abonents nesaņem pakalpojuma ISDN abonēšanas maksas atlaidi”.

8. Lai noskaidrotu, vai tie uzņēmumi, kuri iegādājas BTMC no citiem uzņēmumiem (ne no Lattelekom) un ir izvēlējušies Lattelekom piedāvāto pakalpojumu ISDN 2, saņem vai ir saņēmuši atlaidi ISDN 2 līnijas abonēšanas maksai, tika pieprasīta informācija a/s "STA Grupa" (abonē sešas ISDN2 līnijas), SIA "Klinta" (abonē trīs ISDN2 līnijas) un "Elīza K" (abonē trīs ISDN2 līnijas). Atbildes vēstulēs (04.09.2003. Nr.48/vest/040903; 05.09.2003. Nr.VE13/09_2003; 10.09.2003. Nr.2-ND/200) visi trīs uzņēmumi norādīja, ka Lattelekom nav piemērojis atlaides ISDN 2 līniju abonēšanas maksai un tās lielums ir Ls 10 (bez PVN), ko apliecina atbildes vēstulēm pielikumos iesniegto Lattelekom telefona rēķinu kopijas.

9. Ņemot vērā iepriekš minēto, Konkurences padome secina, ka klienti, kuri nomā BTMC no Lattelekom, saņem atlaidi ISDN 2 līnijas abonēšanai, tādējādi viņi tiek vairāk piesaistīti Lattelekom pakalpojumam. Cita tirgus dalībnieka piedāvātā BTMC izmaksas būs lielākas, jo Lattelekom ISDN 2 līniju pieslēgums un abonēšana būs bez atlaidēm. Konkurences padome uzskata, ka tādējādi Lattelekom izmanto savu dominējošo stāvokli ISDN līniju pieslēguma pakalpojumu tirgū un negatīvi ietekmē konkurenci BTMC realizācijas tirgū, piesaistot klientus BTMC nomas tirgum, kurā tas pašreiz atrodas dominējošā stāvoklī.

10. Situācijas noskaidrošanai BTMC nomas un BTMC realizācijas tirgos tika veikta uzņēmējsabiedrību, kuras sniedz BTMC realizācijas,

uzstādīšanas un apkalpošanas pakalpojumus, aptauja. No astoņiem aptaujātajiem uzņēmumiem atbildi sniedza pieci. Vairāki uzņēmumi norādīja, ka izmaiņas BTMC (konfigurācijā 9-24 darba vietām) pieprasījumā no klientu puses nav izjutuši vai arī tas nedaudz pieaudzis. Aptaujātie uzņēmumi norādīja, ka nesniedz BTMC nomas pakalpojumus, jo tās nav „operatorkompānijas, kurām būtu iespējams ar iekārtu iegādi saistītos izdevumus kompensēt no naudas, kuru klients maksā par sarunām” (**), t.i., uzskata tos par ekonomiski neizdevīgiem. SIA (**) norāda (18.07.2003. vēstule Nr. 24), ka laika posmā no 01.01.2002. līdz 30.06.2003. klientu interese par BTMC ir ievērojami samazinājusies un šī tendence arī saglabājas, negatīvi ietekmējot uzņēmuma darbību. Minētais pamatojams ar Lattelekom darbībām, kuri klientu piesaistīšanai piedāvā „bezmaksas” telefonu centrāles. Arī SIA (**) (18.07.2003. vēstule) uzskata, ka BTMC nomas pakalpojumu sniegšanā konkurēt ar Lattelekom piedāvātajiem pakalpojumiem ir ļoti sarežģīti.

11. BC iesniegumā norādīja, ka Lattelekom K-ISDN pakalpojuma ietvaros piedāvā saviem klientiem bezmaksas numurus no Latvijas Valsts telekomunikāciju numerācijas plāna (TNP). Konkurences padome, izvērtējot tās rīcībā esošo informāciju - Lattelekom 19.05.2003. vēstules Nr.16-2/05-211 pielikumu Nr.9 (K-ISDN ekonomisko pamatojumu) secina, ka Lattelekom nepiedāvā bezmaksas numurus no TNP.

12. Saskaņā ar Ministru kabineta 29.04.2003. noteikumu Nr. 224 „Konkurences padomes lēmumu pieņemšanas kārtība” 15. punktu Konkurences padome 03.10.2003. vēstulē Nr. 5-1151 iepazīstināja Lattelekom ar saviem secinājumiem lietā un aicināja izteikt savu viedokli. Lattelekom pilnvarotie pārstāvji - Zvērināta advokāta Andra Grūtupa birojs – 16.10.2003. vēstulē Nr. 03/14 izteica savus pretargumentus.

12.1. Lattelekom, pamatojoties uz likumos „Par telekomunikācijām” un „Par sabiedrisko pakalpojumu regulatoriem” noteiktajām SPRK funkcijām un tiesībām, kā arī uz SPRK 20.12.2002. vēstuli Nr. 1-2.74/2279, uzskata, ka tas neatrodas dominējošā stāvoklī un ka telekomunikāciju uzņēmumu būtisko ietekmi tirgū nosaka SPRK.

Konkurences padome uzskata, ka šis iebildums nav pamatots. Termina „dominējošais stāvoklis” definīcija konkurences normu piemērošanas vajadzībām ir dota Konkurences likuma 1. panta 1. punktā, un tā konstatēšana, piemērojot konkurences normas, ir Konkurences padomes kompetencē. Telekomunikāciju sektoru regulējošos dokumentos patlaban tiek lietots pēc satura atšķirīgs termins „telekomunikāciju uzņēmums ar būtisku ietekmi tirgū”, kura noteikšana regulēšanas vajadzībām ir SPRK kompetencē. Fakti par Lattelekom tirgus daļu balss telefonijas pakalpojumu tirgū

publiskajā fiksētajā telekomunikāciju tīklā sniegti šā lēmuma 3.1. punktā, atsaucoties uz SPRK 28.11.2003. vēstuli Nr. 1-2.74/3647.

12.2. Lattelekom uzskata, ka „ISDN pieslēgumu tirgus un fiksēto telefona līniju pieslēguma tirgus ir uzskatāmi par vienu tirgu un tie nav atdalāmi, jo abu veidu pieslēgumi nodrošina līdzīgas pakalpojumu iespējas un atšķiras no citiem pakalpojumiem vienīgi ar pakalpojuma nodrošināšanas tehnoloģiju”.

Konkurences padome atzīmē, ka tā nav definējusi *fiksēto telefona līniju pieslēguma tirgu*, bet gan *balss telefonijas pakalpojumu tirgu publiskajā fiksētajā telekomunikāciju tīklā*, vadoties no likumā „Par telekomunikācijām” sniegtās definīcijas. Skaidrojums par atšķirībām abos pakalpojumos, uz kā pamata minētie tirgu nodalīti, sniegts šā lēmuma 3.2. punktā.

12.3. Lattelekom uzskata, ka vairāku pakalpojumu, tai skaitā regulējamu pakalpojumu, apvienošana vienā kompleksā pakalpojumā, piemērojot tam atlaides, nav aizliegtas nevienā likumdošanas aktā. Neesot pamatots arī Konkurences padomes secinājums, ka atlaides iespējams piedāvāt, realizējot viena pakalpojuma subsidēšanu ar ienākumiem no citu pakalpojumu sniegšanas.

Telekomunikāciju likuma 31. pants nosaka telekomunikāciju uzņēmumu tiesības ieviest telekomunikāciju pakalpojumu tarifu plānus un noteikt telekomunikāciju pakalpojumu tarifu atlaides. Minētās tiesības telekomunikāciju uzņēmumi drīkst izmantot tiktāl, ciktāl tas nav pretrunā ar Konkurences likumu. Konkurences padome atzīmē, ka dominējoša stāvokļa ļaunprātīgas izmantošanas aizliegums ir noteikts Konkurences likuma 13. pantā. Saskaņā ar šā likuma 2., 3. un 6. panta pirmās daļas 1. punktu Konkurences padome ir konstatējusi minēto pārkāpumu un pamatojusi savus secinājumus (skat. šā lēmuma 4., 7. un 9. punktu). Konkurences padome atzīst, ka secinājums par Lattelekom sniegto pakalpojumu šķērssubsidēšanu ir pieļāvums, bet tomēr loģiski izrietošs no tās rīcībā esošās informācijas. Šis apstāklis nekādi neietekmē Konkurences padomes izdarīto Konkurences likuma pārkāpuma konstatāciju.

12.4. Lattelekom uzskata, ka ISDN 2 līniju pieslēguma pakalpojums un K-ISDN pakalpojums, kas integrēti satur ISDN 2 līniju pieslēguma pakalpojumu, ir dažādi pakalpojumi, tādēļ noteikto maksu par ISDN 2 līniju pieslēguma pakalpojumu abos gadījumos nevar salīdzināt, līdz ar to nevar piemērot Konkurences likuma 13. panta 5. punkta nosacījumus.

Konkurences padome atzīst, ka līgumi par K-ISDN pakalpojuma sniegšanu un līgumi par ISDN 2 līniju pieslēguma abonēšanas pakalpojuma sniegšanu nav ekvivalenti līgumi, tādēļ tos nevar vērtēt saskaņā ar Konkurences likuma 13. panta 5. punktu. Tai pašā laikā Konkurences padome uzskata, ka Konkurences likuma 13. panta ģenerālklausulā noteiktais aizliegums ir pārkāpts, kā tas norādīts šā lēmuma 9. punktā.

13. Atsaucoties uz Lattelekom pilnvaroto pārstāvju 16.10.2003. lūgumu, Konkurences padome 23.10.2003. organizēja tikšanos, lai uzklausītu mutiski viedokļus un argumentus izpētes lietā. Tikšanās protokols noteiktajā termiņā no Lattelekom puses netika saskaņots.

14. Konkurences likuma 13. panta ģenerālklausulā ir noteikts, ka „jebkuram tirgus dalībniekam, kas atrodas dominējošā stāvoklī, ir aizliegts jebkādā veidā ļaunprātīgi to izmantot Latvijas teritorijā.” Analizējot lietā esošajos dokumentos ietverto informāciju, Konkurences padome secina, ka Lattelekom, atrodoties dominējošā stāvoklī balss telefonijas pakalpojumu tirgū publiskajā fiksētajā telekomunikāciju tīklā un ISDN līniju pieslēguma abonēšanas pakalpojumu tirgū un, sniedzot komplekso pakalpojumu K-ISDN, kas apvieno trīs pakalpojumus – BTMC nomas pakalpojumu, ISDN 2 līniju pieslēguma nomas pakalpojumu un balss telefonijas pakalpojumu publiskajā fiksētajā telekomunikāciju tīklā, - pakalpojuma K-ISDN ietvaros piemēro atlaidi ISDN 2 līnijas pieslēguma abonēšanas maksai un atlaides pakalpojuma K-ISDN abonēšanas maksai, kuru lielums atkarīgs no sarunu apjoma mēnesī. Rezultātā BTMC nomas tirgū ir būtiski apgrūtināta citu tirgus dalībnieku, kuri nav balss telefonijas pakalpojumu sniedzēji publiskajā fiksētajā telekomunikāciju tīklā un ISDN līniju pieslēguma abonēšanas pakalpojuma sniedzēji, ienākšana un darbība, jo tie nevar piedāvāt klientiem pakalpojumu par konkurējošu, ekonomiski pamatotu cenu. Tādējādi Lattelekom izmanto dominējošo stāvokli balss telefonijas pakalpojumu tirgū publiskajā fiksētajā telekomunikāciju tīklā un ISDN līniju pieslēguma abonēšanas pakalpojumu tirgū, noslēdzot BTMC nomas tirgu. Pastāvot atlaidei BTMC abonēšanas maksai atkarībā no telefonsarunu apjoma Lattelekom publiskajā fiksētajā telekomunikāciju tīklā, patērētājs ir ieinteresēts saņemt balss telefonijas pakalpojumus publiskajā fiksētajā telekomunikāciju tīklā tikai no Lattelekom. Ar augstākminēto atlaižu palīdzību veicinot iegādāties gan BTMC nomas pakalpojumus, gan balss telefonijas pakalpojumus publiskajā fiksētajā telekomunikāciju tīklā tikai no Lattelekom, uzņēmums ir sasaistījis divus pakalpojumus, kuri pēc savas būtības ir atšķirīgi un var tikt pirkti no dažādiem pakalpojumu sniedzējiem. Lattelekom ar šādu atlaižu palīdzību rodas iespēja gan nostiprināt savu dominējošo stāvokli balss telefonijas pakalpojumu tirgū publiskajā fiksētajā telekomunikāciju tīklā, gan kavēt konkurenci BTMC nomas tirgū.

15. Līdzīgu nostāju ir paudusi arī Eiropas Komisija, kas izskatot lietu par 82. (ex 86.panta) pārkāpumu uzņēmuma Digital Equipment Corporation (turpmāk – Digital) darbībās, konstatēja, ka minētais uzņēmums, piedāvājot programmatūru (software) par ievērojami izdevīgākām cenām tad, ja tā

iekļauta datoru aparatūras (hardware) un programmatūras pakalpojumu pakā, nekā tad, ja katrs pakalpojums tiek pārdots atsevišķi, ir sasaistījies programmatūras un datoru aparatūras pakalpojumu sniegšanu un ir pārkāpis Eiropas Kopienas Dibināšanas līguma 82. (ex. 86.pantu). Komisija uzskatīja, ka tādējādi Digital ar nodomu ierobežo savu konkurentu ieiešanu un darbību Digital datoru aparatūras uzturēšanas pakalpojumu tirgū.¹

Lietā Tetra Pak II² aseptiskās iepakojšanas iekārtu un aseptiskā iepakojuma kartona tirgos dominējošais uzņēmums "Tetra Pak", pārdodot un nomājot savas aseptiskās iepakojšanas iekārtas, līgumā iekļāva pienākumu pircējam vai nomniekam iegādāties arī iepakojšanā lietojamo kartonu tikai no "Tetra Pak".³ Papildus tika piemēroti nosacījumi, ka maksai par iekārtu apkalpošanu, uzturēšanu un tehnisko atjaunošanu tiek piemērotas atlaides līdz pat 40% mēnesī atkarībā no kartona apjoma, kas tiek lietots visās viena veida "Tetra Pak" iepakojšanas iekārtās.⁴ Iekārtu nomas līgumos tika iekļauts nosacījums, ka mēneša nomas maksas apjoms samazinās atkarībā no kartona apjoma, kas ir lietots visās viena veida "Tetra Pak" iepakojšanas iekārtās.⁵ Komisija savā lēmumā konstatē, ka šo maksu lieluma padarīšanai par atkarīgu no izlietotā kartona apjoma ir diezgan neiespējami atrast ekonomisku pamatojumu.⁶ Faktiski tas ir jāuztver kā līdzeklis, lai veicinātu lietotāja vēlmi ievērot pienākumu iepirkt nepieciešamo kartonu tikai no "Tetra Pak", un šādu atlaižu piemērošana ir ekvivalenta lojalitātes atlaidēm, ko Eiropas Komisija un Eiropas Kopienas tiesa savos lēmumos ir pasludinājusi par aizliegtām attiecībā uz dominējošā stāvoklī esoša uzņēmuma darbību.⁷ Eiropas Komisija šajā lietā nolēma, ka "Tetra Pak" darbībām, piemērojot "Tetra Pak" produktu lietotājiem minētos līguma nosacījumus, bija mērķis nepamatoti piesaistīt tos "Tetra Pak" un mākslīgi izslēgt potenciālo konkurenci, un tādējādi "Tetra Pak" pārkāpj 82. (ex.86) pantu.⁸ Eiropas Komisija lika izslēgt minētos nosacījumus no pirkuma vai nomas līgumiem.⁹ Eiropas Kopienas Pirmās instances tiesa un Eiropas Kopienas tiesa ir atzinušas Eiropas Komisijas lēmumu šajā lietā par pareizu.¹⁰

¹ European Commission XXVIIth Report on Competition Policy 1997, Luxembourg, Office for Official Publication of the European Communities, 1998., 153 lpp.

² 92/163/EEC Commission Decision of 24 July 1991 relating to a proceeding pursuant article 86 of the EEC Treaty (IV/31043 – Tetra Pak II), Official Journal L 72, 18.03.1992, 0001 -0068lpp;

³ turpat, 27. un 42. punkti;

⁴ turpat, 26.punkts;

⁵ turpat, 38.punkts;

⁶ turpat, 112.punkts;

⁷ turpat, 112.punkts;

⁸ turpat, lemjošās daļas 1.punkts;

⁹ turpat, lemjošās daļas 3.punkts;

¹⁰ Case T-83/91 Tetra Pak International SA v Commission, European Court reports, 1994, II -00755 lpp; Case C-333/94 Tetra Pak International SA v Commission, European Court reports, 1996, I-055951 lpp;

16. Saskaņā ar Konkurences likuma 14. panta pirmo un otro daļu, ja Konkurences padome konstatē tirgus dalībnieku darbībās šā likuma 13. panta pārkāpumu, tā pieņem lēmumu arī par naudas soda uzlikšanu līdz 5 procentu apmēram no tirgus dalībnieka pēdēja finanšu gada neto apgrozījuma. Lai noteiktu soda naudas apmēru, Konkurences padome, pamatojoties uz Ministru kabineta 19.08.2003. noteikumu Nr. 468 "Kārtība, kādā aprēķināms naudas sods par Konkurences likuma 11. panta pirmajā daļā un 13. pantā minētajiem pārkāpumiem" (turpmāk – Noteikumi), ņēma vērā pārkāpuma smagumu un ilgumu. Konkurences padome ņēma vērā:

1) Lattelekom dominējošo stāvokli balss telefonijas pakalpojumu tirgū publiskajā fiksētajā telekomunikāciju tīklā (skat. šā lēmuma 3.1. punktu) un ISDN līniju pieslēguma abonēšanas pakalpojumu tirgū (skat. šā lēmuma 3.2. punktu), kā arī pārkāpuma radītās vai iespējamās sekas (skat. šā lēmuma 4. un 14. punktu);

2) ka dominējošā stāvokļa ļaunprātīgas izmantošanas aizlieguma pārkāpums parasti ir vērtējams kā smags pārkāpums, kura rezultātā konkrētais tirgus ir noslēgts jaunu tirgus dalībnieku ienākšanai tajā. Tomēr šajā lietā konstatētais pārkāpums ietekmējis konkrēto tirgu, kas skar ierobežotu sabiedrības loku (birojus, iestādes, kā arī BTMC nomas pakalpojumu tirgus esošos un potenciālos tirgus dalībniekus), nevis visu sabiedrību. Tādēļ, pamatojoties uz Noteikumu 15.2. apakšpunktu, pārkāpums tiek vērtēts kā vidēji smags un naudas soda apmērs nosakāms 0,5% apmērā no pēdējā – 2002. finanšu gada neto apgrozījuma;

3) ka pārkāpums ilgst jau vairāk kā gadu - Lattelekom pakalpojumu K-ISDN uzsāka sniegt 25.11.2002. (Lattelekom rīkojums Nr.02-2/108) un turpina sniegt joprojām. Tādēļ, pamatojoties uz Noteikumu 16.2. apakšpunktu, naudas soda apmērs nosakāms 0,2% apmērā no 2002. gada neto apgrozījuma;

4) ka Lattelekom pēc Konkurences padomes pieprasījuma neiesniedza informāciju par 2002. gadā sasniegto neto apgrozījumu pārkāpumā iesaistītajā konkrētajā – BTMC nomas pakalpojumu tirgū, tādēļ Konkurences padomei nav iespējams piemērot Noteikumu 21. punktu;

5) Lattelekom 2002. gada pārskatā norādītais neto apgrozījums bija 145 254 000 latu.

Saskaņā ar Valsts pārvaldes iekārtas likuma 10. pantā norādītajiem valsts pārvaldes principiem Konkurences padome ievēro to, ka valsts pārvalde darbojas sabiedrības interesēs, t.sk. samērīgi ievēro privātpersonas tiesības un tiesiskās intereses. Tas nozīmē, ka Konkurences padomes ar lēmumu uzliktajiem ierobežojumiem adresātam, t.i., Lattelekom, jābūt samērojamiem ar sabiedrības gūto labumu. Ievērojot samērīguma principa skaidrojumu Administratīvā procesa likuma 13. pantā, „būtiski personas tiesību vai tiesisko interešu ierobežojumi ir attaisnojami tikai ar nozīmīgu

sabiedrības labumu”. Konkurences padome atzīst, ka BTMC nomas pakalpojumu tirgus nekādā mērā neskar visu sabiedrību, bet tikai tās daļu (iestādes, birojus, kā arī BTMC nomas pakalpojumu tirgus esošos un potenciālos tirgus dalībniekus). Tomēr naudas soda uzlikšanas mērķis ir arī atturēt tirgus dalībniekus no Konkurences likuma pārkāpumu izdarīšanas. Tādēļ Konkurences padome uzskata, ka Lattelekom piemērojamais naudas sods par Konkurences likuma pārkāpumu var tikt samazināts, salīdzinot ar šajā punktā iepriekš noteikto.

Ņemot vērā minēto un pamatojoties uz Konkurences likuma 2. un 3. pantu, 6. panta pirmās daļas 1. punktu, 8. panta pirmās daļas 1. punktu, 13. pantu un 14. panta pirmo un otro daļu, kā arī Ministru kabineta 19.08.2003. noteikumiem Nr. 468 "Kārtība, kādā aprēķināms naudas sods par Konkurences likuma 11. panta pirmajā daļā un 13. pantā minētajiem pārkāpumiem", Konkurences padome

nolēma:

1. Konstatēt, ka SIA „Lattelekom SIA”, sniedzot komplekso pakalpojumu „Komforta ISDN”, kas apvieno trīs pakalpojumus – ciparu biroja telefonu minicentrāļu nomas pakalpojumu, ISDN 2 līniju pieslēguma abonēšanas pakalpojumu un balss telefonijas pakalpojumu publiskajā fiksētajā telekomunikāciju tīklā, - pakalpojuma „Komforta ISDN” ietvaros piemēro atlaidi ISDN 2 līnijas pieslēguma abonēšanas maksai un atlaides pakalpojuma „Komforta ISDN” abonēšanas maksai, kuru lielums atkarīgs no sarunu apjoma mēnesī, kā rezultātā tiek noslēgts ciparu biroja telefonu minicentrāļu nomas tirgus, ļaunprātīgi izmanto savu dominējošo stāvokli balss telefonijas pakalpojumu tirgū publiskajā fiksētajā telekomunikāciju tīklā un ISDN līniju pieslēguma abonēšanas pakalpojumu tirgū, liedzot citiem tirgus dalībniekiem, kas nav balss telefonijas pakalpojumu sniedzēji publiskajā fiksētajā telekomunikāciju tīklā un ISDN līniju pieslēguma abonēšanas pakalpojuma sniedzēji, ienākt ciparu biroja telefonu minicentrāļu nomas pakalpojumu tirgū, jo tie nevar piedāvāt klientiem savu pakalpojumu par konkurējošu, ekonomiski pamatotu cenu. Piedāvājot atlaides pakalpojuma „Komforta ISDN” abonēšanas maksai atkarībā no telefonsarunu apjoma SIA „Lattelekom SIA” publiskajā fiksētajā telekomunikāciju tīklā, SIA „Lattelekom SIA” veicina lietotāju iegādāties balss telefonijas pakalpojumus publiskajā fiksētajā telekomunikāciju tīklā tikai no SIA „Lattelekom SIA”, tādējādi ierobežojot konkurenci balss telefonijas pakalpojumu tirgū publiskajā fiksētajā telekomunikāciju tīklā. Minētais atbilst Konkurences likuma 13. panta ģenerālklausulā noteiktā dominējošā stāvokļa ļaunprātīgas izmantošanas aizlieguma pārkāpuma tiesiskā sastāva pazīmēm.

2. Uzlikt SIA „Lattelekom SIA” tiesisko pienākumu sākot ar 2004. gada 1. martu pārtraukt tādu atlaižu piemērošanu pakalpojumam „Komforta ISDN”, kas saistītas ar balss telefonijas pakalpojumu izmantošanas apjomu un ISDN līniju nomas pakalpojumu izmantošanu tikai pakalpojuma „Komforta ISDN” ietvaros.

3. Uzlikt SIA „Lattelekom SIA” naudas sodu LVL 508 389 (pieci simti astoņi tūkstoši trīs simti astoņdesmit deviņi lati) apmērā, kas ir 0,35% no SIA „Lattelekom SIA” 2002. finanšu gada neto apgrozījuma. Uzliktā naudas soda summu līdz 2004. gada 1. martam ieskaitīt valsts budžetā (Valsts kasē reģ. Nr. 90000050138, konta Nr.LV93TREL1060001010900, Latvijas Banka, kods LACBLV2X).

4. SIA „Lattelekom SIA” mēneša laikā pēc 2. un 3. punktā noteiktā termiņa ziņot Konkurences padomei par šajos punktos uzlikto pienākumu izpildi.

Konkurences padomes lēmums ir pārsūdzams Rīgas Centra rajona tiesā viena mēneša laikā saskaņā ar Konkurences likuma 8. panta otro daļu, LR Civilprocesa likuma Pārejas noteikumu 1. punktu un Civilt kodeksa 24.-A nodaļu.

(**) – ierobežotas pieejamības informācija

Priekšsēdētājs

P.Vilks